

Kopja Informali ta' Sentenza



MALTA

**TRIBUNAL GHAL TALBIET ZGHAR  
GHAWDEX**

**GUDIKATUR DR.  
MERCIECA GRAZIO**

Seduta tat-12 ta' Dicembru, 2002

Talba Numru. 71/2002/1

**Joan Falzon**

**VS**

**Michael Angelo Ciantar  
Edwin Ciantar  
AXA Insurance, Atlas Insurance Agency Limited**

It-Tribunal;

Ra l-avviz tat-talba, kif ukoll ir-risposta bil-kontro-talba tal-konvenuti.

Sema' x-xhieda li tressqu mill-partijiet kontendenti.

Ra l-atti tal-kawza.

Ikkunsidra;

Illi l-mertu tal-kawza jitratta incident tat-traffiku li sehh nhar is-Sibt, 5 ta' Jannar 2002 ghall-habta tal-11 p.m. fi Triq l-Imgarr, Victoria, Ghawdex bejn l-attrici li kienet harget minn triq sekondarja fuq in-naha tax-xellug tat-triq meta wiehed ihares fid-direzzjoni tal-belt Victoria u cioe' fil-kantuniera tal-impjant tal-halib u l-konvenut Edwin Ciantar li kien qieghed isuq fid-direzzjoni tal-istess belt Victoria.

Illi billi l-incident kien *bumper-to-bumper*, ma giex redatt skizz u *road accident report* mill-pulizija.

Illi l-partijiet taw verzonijiet differenti ta' kif sehh l-incident: ma jaqblux fuq fejn sehhet il-habta: il-konvenut isostni li l-habta sehhet vicin it-triq sekondarja; filwaqt illi l-attrici tghid li kienet diga' harget minn din it-triq u saqet ghal certa distanza fit-triq principali meta sehhet il-habta: waqt l-access, il-konvenut indika li spot of impact bhala cirka zewg metri 'l boghod min-naha tax-xellug tat-triq sekondarja imnejn harget l-attrici (fuq ix-xellug ta' din it-triq, hi u tisbury fit-triq principali, il-kantuniera mhix ta' 90 grad imma hemm tundjatura. It-Tribunal ikkalkula z-zewg metri wara li ghamel progettazzjoni bi skontru taz-zewg hitan dritti) filwaqt illi l-attrici indikat li l-kollizzjoni sehhet f'distanza ta' disa' metri boghod.

Illi James Azzopardi u Joseph Ciantar, passiggieri fil-vettura tal-konvenut fl-affidavit taghhom qalu li l-habta saret mal-kantuniera taz-zewg toroq, ghad illi wara l-impatt Joan Falzon baqghet issuq ghal distanza ta' cirka 150 pied mill-post tal-impatt (fol 19, 20). Il-konvenut, Edwin Ciantar, li kien is-sewwieq jghid li *ilhaqtha fil-kantuniera ta' wara, jigifieri hbatt maghha fil-kantuniera ta' wara* (fol 42). L-istess Joseph Ciantar, in kontro-ezami kkonferma li *il-habta saret fil-kantuniera tas-side-street hekk kif l-attrici kienet ghadha qieghda ddur.* (fol 54) filwaqt illi l-imsemmi James Azzopardi, in kontro-ezami rega' kkonferma li meta sehhet il-habta, *l-attrici kienet ghadha ma ddrittatx ghal kollox* (fol 56). Joeline Cutajar, xhud prodotta mill-konvenuti, li kienet ghaddejja mit-triq minnufih wara li sehh l-incident, u waqfet biex tara jekk il-konvenut kellux bzonn xi ghajnuna, qalet li *Il-karozza ta' Ciantar rajtha mahbuta fuq in-naha t'isfel tal-kantuniera*

*tas-side-street int u thares lejn il-belt Victoria filwaqt illi dik tal-attrici kienet kwazi n-naha l-ohra tal-petrol station (fol 57). Il-pulizija li marru fuq il-post ma jiftakrux fejn raw il-vetturi rispettivi.*

Illi l-attrici xehdet li *kif wasalt sa nofs il-pompa tal-petrol ta' Maurice ta' Gangu, em, inhoss daqqa fuq wara tal-karozza tieghi (fol 34).* Il-petrol station twila cirka mija u hamsin pied. Din hija verzjoni differenti minn dik li tat l-attrici waqt l-access, fejn indikat li l-habta sehhet 9 metri biss 'il boghod mill-kantuniera.

Illi l-attrici xehdet in kontro-ezami illi ma kienx hemm tabella tat-traffiku fit-tarf tat-triq sekondarja imnejn harget (fol 39) dakinhar tal-incident. Dan hu kontradett mill-konvenut. It-Tribunal ikkonstata li fil-fatt kien hemm tabella ta' *stop sign* kif ukoll linja laterali bajda fuq in-naha tax-xellug tas-side-street u cioe' s-sinjalatika normali mandatorja li tordna lis-sewwieq biex jieqaf. Jidher li ilha hemm.

Illi l-attrici sostniet li l-konvenut Ciantar kien qiegħed isuq bi speed eccessiv, tant li skond hi dan qalilha li kien qed isuq bit-tmenin mil fis-siegha – asserjoni michuda minn Ciantar. Qalet li Ciantar halla brake-marks twal – haga wkoll michuda mix-xhieda kollha prodotti mill-konvenut, inkluza dik ta' Joeline Cutajar (fol 57) li t-Tribunal jagħtiha piz kbir ghax hija xhieda mill-iktar verosimili u kredibbli, apparti li din ix-xhud hija iktar indipendenti mill-ohrajn peress illi ma kinitx riekba mal-konvenut Ciantar. Il-pulizija li accedew fuq il-post ma jiftakrux kienx hemm brake-marks twal.

Illi l-attrici ssostni li l-impatt kien tant kbir illi l-vettura tagħha giet imbuttata distanza konsiderevoli 'l quddiem. Din il-verzjoni ma ssibx konfort mill-entita zghira tal-hsara – cirka LM250 – li sofriet il-vettura tal-attrici.

Illi għalhekk il-verzjoni li l-iktar taqbel mad-dinamika tal-incident, kif ukoll max-xhieda prodotta, hija dik tal-konvenut Edwin Ciantar li xehed li waqt li kien isuq fi Triq l-Imgarr, ra lill-attrici mal-kantuniera qiegħda tistenna biex

tohrog, u daqqilha l-horn. *Madanakollu hi minflok, ratni gejj, ghafset izjed il-gass u harget ezatt quddiemi, ghafast il-brejk u lhaqtha fil-kantuniera ta' wara.....ilmaht lill-attrici minn tul ta' madwar tlieta jew erba' karozzi.....brake-marks kien hemm ftit iktar minn tul ta' karozza... tal-attrici baqghet sejra u pparkjat mal-gemb tat-triq.*

Illi t-Tribunal ikkonstata waqt l-access illi ma hemmx vizwali tajba tan-naha tal-lemin ta' Triq l-Imgarr int u hierieg mit-triq laterali, l-iktar minhabba s-sigar li hemm fil-front garden ta' quddiem l-impjant tal-halib. Din ic-cirkostanza iktar u iktar tpoggi piz fuq is-sewwieg li joqghod ferm attent qabel johrog fit-triq principali.

F'din il-kawza, jidhol il-punt importanti tad-drittijiet u obbligi rispettivi tal-*main road user* u tas-*side road user*, li ta' spiss jiffirma argument fid-dottrina u l-gurisprudenza;

Fid-dottrina Ngliza,<sup>1</sup> huma citati decizjonijiet tal-Qrati Skoccizi (Court of Session) li huma *loci classici* in materja.<sup>2</sup> Ir-riassunt ta' dawn id-decizjonijiet jista' jsir fil-principjim li sejrin jigu enuncjati testwalment<sup>3</sup>:

1. *A driver approaching a main road from a side road must have his vehicle under such control as to be prepared for any traffic encountered there (Mc Andrew v Tillard). When coming from a side road into a main road, the driver of a vehicle should select such a moment as will allow him to enter the main road with safety (Charlesworth).*

2. *It is the duty of side road traffic to give way to traffic proceeding along the main road (Robertson v Wilson).*

3. *The duty of a driver whose course is calculated to disturb the ordinary stream of traffic on a road is of a higher order. The more risky and difficult the*

---

<sup>1</sup> The Law of Collisions on Land, Andrew Dewar Gibb, 1932 pagna 101; The Law Relating to Motor Cars, Mahaffy and Dodson, 1929 p 77; u Charlesworth The Law of Negligence, 1947, p 84-85

<sup>2</sup> Mc Andrew v Tillard 1909, S.C. 78; Robertson v Wilson 1912 S.C. 1276; Mc Allister v Glasgow Corporation 1917 S.C. 430; M'Wair v Glasgow Corporation 1923 S.C. 397; Hutchinson v Leslie 1927 S.C. 95.

<sup>3</sup> Kif ikkwotati fis-sentenza importanti *Il-Pulizija vs Anthony Galea, Appell Kriminali, W. Harding 5 ta' Settembru 1953 Kollezz XXXVII.iv.1137*

*manoeuvre is, the greater the duty incumbent on the driver. In the sense, therefore, that turning out of a side-road into a main road is more difficult than continuing a main road, the side-road's driver is higher (M'Nair v Glasgow Corporation; u Hutchinson v Leslie).*

4. *The actual precautions called for in any particular situation are a practical question, and depend on the facts of the particular situation (M'Nair v Glasgow Corporation).*

Skond Regolament numru 76 tar-Regolamenti tal-1994 Dwar il-Vetturi bil-Mutur (A.L. 128 tal-1994):

*Triq principali hi dik li t-traffiku kollu li jkun ghaddej minnha jkollu d-dritt tal-moghdija u t-traffiku u t-toroq kollha li jaghtu ghalha ghandhom jaghmlu l-wisa' lil dak tat-triq imsemmija hawn fuq, izda, b'danakollu, id-driver ta' kull vettura bil-mutur sew fi triq principali jew sekondarja ghandu joqghod attent il-hin kollu u ghandu jiehu l-prekawzjonijiet kollha mehtiega f'kull kantuniera.*

Skond paragrafu 213 tal-Kodici Ghat-Traffiku fit-Triq, 2001:

*F'salib it-toroq jew ghaqda ta' triq principali ma' triq sekondarja, it-traffiku fit-triq sekondarja ghandu jaghti d-dritta lit-traffiku li jkun ghaddej fi, jew li jkun hierieg minn, it-triq principali.*

*F'Il-Pulizija v Anthony Galea (Appell Kriminali, 5 ta' Settembru 1953 Vol XXXVII.iv.1137) l-Imhallef William Harding hekk ikkonkluda wara studju funditus dwar l-obbligi rispettivi tal-main u side road users:*

*Ghalhekk, fis-sistema Malti, is-side road user ghandu l-obbligu li jcedi ghat-traffiku fuq il-main road, ghandu l-obbligu li jesplora tajjeb il-main road qabel ma johrog fiha, ghandu l-obbligu li jimxi dead slow u sahansitra jwaqqaf biex u sakemm jaccerta ruhu li jista' johrog bla hsara. U l-main road user ukoll ghandu joqghod attent fil-cross roads; imma l-grad ta' diligenza li tinkombi lilu hu ferm*

*inqas, ghax hu ma jkunx qieghed jiddisturba l-kors tat-traffiku, imma jkun miexi fuq triq dritta.*

F'Anna Stanley vs Alan Zahra – 23 ta' Marzu 1993, Prim'Awla, Onor. J Said Pullicino, Kollezz LXXVII.iii.93, iben l-attrici kien isuq Mercedes b'velocita' qawwija fi Vjal ir-Rihan (triq principali) bejn in-Naxxar u San Gwann, filwaqt li l-konvenut baqa' diehel fih minn Triq l-Iskola (triq sekondarja). Il-vizwali kienet tajba hafna kemm ghal bin l-attrici kif ukoll ghall-konvenut u ghalhekk ma kien hemm xejn milli jimpedixxi lill-konvenut milli jzomm *a proper look-out*. Il-konvenut ma waqafx hu u hierreg mis-side street, fejn kien hemm stop-sign. Il-Perit Legali kkonkluda li seta' facilment jara lill-Mercedes gejjja, speċjalment billi kienet gejjja b'velocita' eccessiva. Min-naha l-oħra, l-velocita' tal-Mercedes giebet lis-sewwieq fl-impossibilita' li jevita l-incident. Responsabilita': terz (1/3) ghal bin l-attrici u zewg terzi (2/3) ghall-konvenut. Il-qorti ma qablitx mal-perit legali:

*Fil-fehma tal-Qorti, il-perit legali ma applikax il-principji rikonoxxuti fil-gurisprudenza "in civilibus" rigward l-effett ta' velocita' eccessiva tal-main road user fuq id-determinazzjoni tar-responsabilita' tas-sinistru. Gie kostantement ritenut illi waqt li l-velocita' eccessiva ghal dik regolamentari, jekk tirrizulta ppruvata, tesponi lid-driver sija jekk dan ikun main road user sia jekk ma jkunx, ghal proceduri kriminali kontra tieghu ghall-vjolazzjoni ta' relogamenti tas-sewqan apposti; tali velocita' eccessiva fiha nnifisha ma tistax titqies a priori bhala fattur determinanti ghar-responsabilita' ghall-incident jew kontributorju ghalih. Irid jigi stabbilit sodisfacentement illi l-velocita' eccessiva kienet element determinanti li pprovoka l-incident u li tista' titqies bhala l-kawza prossima tal-akkadut;*

*Hu car fil-kaz in ezami illi dak li pprovoka l-incident, certament ma kienx is-sewqan b'velocita' "ftit jew wisq haj" tad-driver tal-karozza tal-attrici, imma l-fatt ippruvat u stabbilit mill-perit legali, illi l-konvenut invada t-triq principali, minn fejn kien niezze l-Mercedes, minghajr ma esplora sewwa dik it-triq u qabel ma accerta ruhu li seta'*

*jagħmel dan bla jkun ta' tfixkil għat-traffiku geġ fuq il-main road. Jirrizulta – u dan hu rilevanti – illi l-konvenut kellu vizwali tajba u fit-tul fid-direzzjoni minn fejn kienet geġja l-Mercedes. Dan ifisser li l-konvenut ma kellu l-ebda skuzanti li seta' b'xi mod ġie sorpriz bis-sewqan tal-vettura fit-triq principali. Il-konvenut seta' jara sewwa l-Mercedes. Seta' jiggudika l-velocita' tagħha u d-distanza li fiha kienet. Il-konvenut jista' biss jinkolpa lilu nnifsu jekk ma rax il-Mercedes, jew jekk raha, li ma kkalkulax tajjeb il-velocita' tagħha. Hu dan il-gudizzju zbaljat li pprovoka l-incident u mhux il-velocita' eccessiva tad-driver l-iehor. Mill-banda l-oħra sewwa jingħad illi l-provi prodotti ma humiex fihom infushom konklussivi ta' xi velocita' esagerata li kienet timpedixxi lid-driver tal-Mercedes li jitlef (il-kontroll tal-) vettura jew li ma jirreġagixxix tempestivament anke jekk mhux b'success jekk jiehu evasive action. Anke jekk jiġi koncess dak li kkonkluda l-perit legali, li l-Mercedes kienet qed tigi misjuqa bi speed in excess ta' dak regolamentari, il-Qorti ma tistax taqbel li s-sewqan ta' bin l-attrici kien tali li jikkwalifikah bħala main road abuser, sal-punt li jiġi ritenut responsabbli għas-sinistru jew li kkontribwixxa għalih.*

*F'Il-Pulizija vs George Buttigieg u Doris Bonello – 30 ta' Marzu, 1963, Appell Kriminali, Onor W Harding Vol XLVII.iv.1198. Doris Bonello kienet tiela' Dingli Street, tas-Sliema (geġja minn Tower Road) filwaqt illi George Buttigieg kien hierieg minn Windsor Terrace, triq laterali għal Dingli Street. Bonello kienet il-main road user, u Buttigieg is-side-road user. Il-Qorti qalet li fil-kaz prezenti, l-obbligu ta' Buttigieg kien aktar accentwat bic-cirkostanza specjali li l-isbokk minn Windsor Street għal gewwa Dingli Street, lejn il-parti tal-lemin hu ulterjorment mgħotti bi sporgenza tal-bini fuq dik in-naha, kif juri l-iskizz, b'mod li l-vizwali tkompli tinheba kwantu għal vejkoli li jkunu geġjin, kif kienet Bonello, minn dik il-parti ta' isfel ta' Dingli Street.*

*Issa l-Qorti thossha sodisfatta mill-provi li l-appellant Buttigieg dahal mis-side street għal gol-main road mingħajr ma qagħad attent bizzejjed għat-traffiku tal-main road u ... ma thossx li tista' tagħti kredenza lill-verzjoni tiegħu fis-sens li waqaf u hares qabel ma mbokka Dingli*

*Street.* Il-Qorti rriteniet li l-konvenuta kienet gejjja bi speed baxx, ta mhux iktar minn 15-il mil fis-siegha, u kienet qed tbiddel mis-second gear ghat-top (sic) gear. Bilfors li kellu jkun hekk ghax kienet ghadha kif kisret minn Tower Road, distanza ferm qasira 'l boghod minn fejn sehh is-sinistru. Il-Qorti rriteniet li Doris Bonello bl-ebda mod ma kkontribwiet ghall-incident. Interessanti r-riflessjoni tal-Qorti li *Ma jirrizultax li kienet issuq bi speed eccessiv, u, ankorke' kienet, dan il-fattur seta' biss talvolta jinfluwixxi fuq l-applikazzjoni tad-doctrine of last opportunity fis-sens li min isuq bi speed moderat ikollu iktar l-opportunita' li jirreagixxi prontament u jirripara t-tort ta' haddiehor – imma qatt ma kien inehhi li kull reazzjoni taghha simili kienet tkun appuntu ghax Buttigieg hareg fil-main road inkawtament.*

Fil-kawza *Gasam Insurance Agency Ltd vs Saviour Spiteri*, moghtija mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) fid-19 ta' Gunju 2000 (Avviz Nru 717/99/MM) l-assikurat kien ghaddej minn main road, u cioe' Qajjenza Road, sejjer fid-direzzjoni ta' Birzebbugia, filwaqt illi l-konvenut kien hierieg minn side-street. L-assikurat ibbrejkja u kiser lejn il-lemin biex jipprova jevita l-incident. Anke f'dan il-kaz, il-Qorti sabet lill-konvenut unikament responsabbli ghall-incident:

Il-Qorti ghamlet referenza ghall-kawza *Pulizija v Pawlu Borg (Vol XXXVI.i.797)* fejn il-Qorti qalet: *“ghalkemm sewwieq ghandu joqghod dejjem attent sia jekk ikun fuq triq dritta kemm ukoll jekk ikun se jidhol fiha, huwa principju affermat f'diversi decizjonijiet tal-Qorti Nglizi li sewwieq li se jidhol fit-triq id-dritta minn triq ohra ghandu obbligu akbar minn dak is-sewwieq fuq it-triq id-dritta ghas-semplici raguni li hu jkun se jaqsam li 'stream of traffic' li jkun hemm fuq it-triq dritta: mentri s-sewwieq fuq it-triq id-dritta ladarba se jkompli ghad-dritt ma jkun se jfixkel lil hadd”.*

*Dan hu ezatt li gara f'dan il-kaz. L-assikurat tal-attur kien sejjer ghad-dritt u ma kien se jfixkel lil hadd. Kien il-konvenut hierieg minn side-street li kien se jaqsam 'a stream of traffic' li jiddisturba l-utenti l-ohra u messu*



*qaghad ferm u ferm attent qabel ma hareg fuq it-triq principali.*

*L-unika skuza li ghamel il-konvenut ghall-operat tieghu huwa l-velocita' allegatament eccessiva da parti tal-assikurat tal-attur.*

*Dan ma jirrizultax pero'. Ma kien hemm ebda ostakolu ghall-konvenut biex jara l-vettura ghaddejja mill-main road. Jista' jkun li l-konvenut ghamel il-kalkolu hazin, ra lill-attur u haseb li qieghed certu distanza meta fil-fatt kien iktar vicin, imma hu x'inhu, l-accident gara minhabba n-nuqqas ta' prekawzjoni da parti tal-konvenut meta gie biex jitlaq minn 'side street' ghal go 'main road'.*

Fil-gurisprudenza Ngliza, wiehed ukoll isib konflitti fid-decizjonijiet ghar-rigward tas-side road user hiereg fil-main road. Fi *Brooks vs Graham* (12 March 1964, unreported) – ikkwotata fil-11 –il edizzjoni tal-Bingham & Berryman's *Motor Claims Cases, mitbugh minn Butterworths, sena 2000 para 9.124, pagna 385*), karozza miexja bil-15 mph lejn il-Punent habtet f'inkrocju ma' vann sejjer lejn it-Tramuntana. Il-vann kien hiereg bi 20 mph minn triq li kellha 'Halt' sign. Is-sewwieqa ma rawx lil xulxin qabel il-habta. L-ewwel qorti qatghetha 25% tort lill-karozza u 75% lill-vann.

Fl-appell, il-Qorti qalet li bl-ispeeds relattivi, ma setax ikun li l-vann hareg fit-triq qabel ma l-karozza waslet fl-inkrocju. Di piu', hemm differenza bejn side-street li jkollhom 'slow' sign u dawk li jkollhom 'halt' sign. L-ewwel Qorti ittrattat l-incident bhallikieku kien hemm 'slow' sign biss: *where there is a halt sign, different considerations apply. If a vehicle on a major road is to approach such a crossroads in such a way that it can stop dead if a vehicle on a minor road fails to observe the halt sign, it would mean that it would have to slow down to little more than a walking pace and for all practical intents and purposes bring traffic on the major road to a standstill.*

Illi fil-kaz istanti ma hemmx dubbju li l-konvenut ma kienx miexi bi speed eccessiv u lanqas ma hemm l-icken dubbju

Kopja Informali ta' Sentenza

li l-incident sehh unikament tort tal-attrici u li ma kien hemm ebda negligenza kontributorja da parti tal-konvenut Edwin Ciantar.

Ma kienx hemm kontestazzjoni dwar il-*quantum* tad-danni sofferti mill-konvenuti.

Ghaldaqstant it-Tribunal jaqta' u jiddeciedi billi jichad it-talbiet tal-attrici, jilqa' t-talbiet fil-kontro-talba tal-konvenut Michael Angelo Ciantar u jikkundanna lill-attrici thallsu s-somma ta' LM544.31c bl-imghax mid-data tan-notifika tal-kontro-talba sad-data tal-hlas effettiv; bl-ispejjez inkluzi dawk tal-avukat tal-konvenuti a kariku tal-istess attrici.

(ft) Grazio Mercieca  
Gudikatur  
(ft) Mary Jane Attard  
Deputat Registratur

Vera Kopja

Ghar-Registratur